



Природні заповідники
Природні заповідники
рідного краю
рідного краю

КЗ "Тростянецька центральна районна бібліотека"

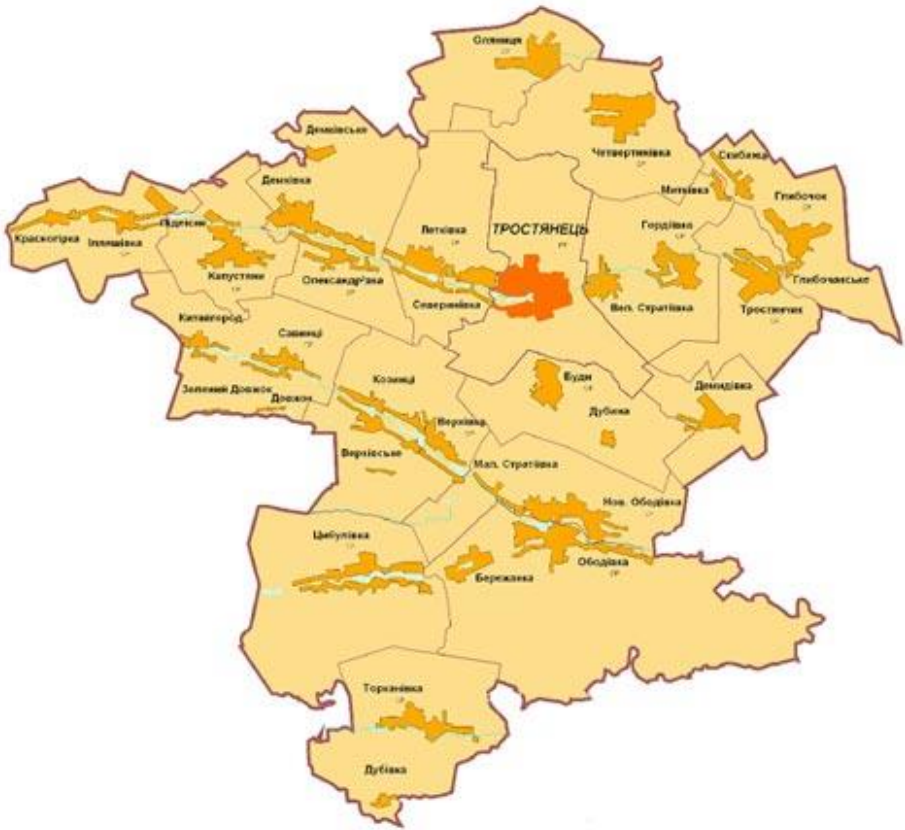
**Відділ організаційно-методичної
та інформаційно-бібліографічної роботи**



Природні заповідники рідного краю

Інформаційний буклет

Тростянець 2019



Тростянеччина має значні, але на даний час ще мало використовувані рекреаційні ресурси, порівняно густу сітку автодоріг, зручне географічне положення (Центральна Україна), що у поєднанні з наявністю пам'яток історії, заповідних місць в регіоні відкриває можливості розвитку рекреаційного туризму.

Чинники, які сприяють цьому: наявність мальовничих куточків природи для відпочинку, об'єктів історичної спадщини, розвинута сітка медичних закладів та автозаправок, наявність залізничної станції та інше.

Пропонуємо вам підбірки об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення, які варто відвідати. Ці об'єкти розташовані у Тростянці та селах: Ободівка, Цибулівка, Торканівка, Оляниця Тростянецького району.

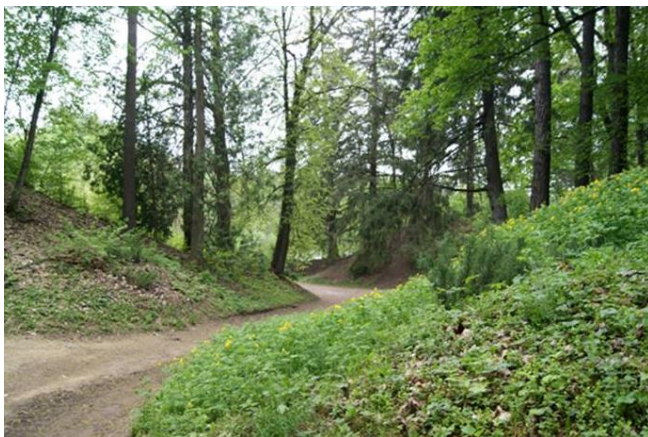
1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК «КАРМЕЛЮКОВЕ ПОДІЛЛЯ»



Парк знаходиться на схилах Подільської височини, в південно-східній частині Вінницької області, розташований на території Тростянецького та Чечельницького районів, на берегах річки Савранка, правій притоці Південного Бугу і є південними воротами подільського краю. В його лісах дуже багато не тільки унікальних дерев та рослин, але й ландшафтів. Парк уособлює природу Південного Поділля, яка вбирає значну кількість субсередземноморських та південно-східних елементів.

Площа природно-заповідного фонду Парку складає 20 203,4 га.

2. КАЙДУБИ



Заповідне урочище, розташоване на території Тростянецької селищної ради.

Територія заповідного урочища лежить на схилі східно-південної експозиції, що визначає диференціацію рослинних угруповань. Загалом урочище являє собою степову балку, на схилах якої зростають світлолюбиві види рослин, як горицвіт весняний, котячі лапки, фіалка запашна та інші, які характерні для цієї зони.

3. УРОЧИЩЕ «ПОЛОВИЧА»



Ботанічний заказник місцевого значення, розташований на території Тростянецької селищної ради.

Територія заказника являє собою балкове болото, в центрі якого протікає безіменний струмок. Балка характеризується лучно-степовою та лучно-болотною рослинністю. До складу рослинності входять, як високотравні фітоценози, в основному, рогіз широколистний, а також купинноосоковими. Зустрічається осока омська. Менші площі займають угруповання осоки зближеної. На більш обводнених ділянках зустрічаються високотравні: очерет звичайний, а по краях — комиш лісовий.

До балки примикає схил крутизною понад 7°, який характеризується степовою рослинністю, але взагалі трав'янистий покрив слабо розвинений. Тут зустрічаються горицвіт, котячі лапки, фіалка запашна, шавлія, лядвенець рогатий та інші. По схилу зростає шипшина, а по долині верба.

4. ТРОСТЯНЕЦЬКИЙ ОРНІТОЛОГІЧНИЙ ЗАКАЗНИК



Орнітологічний заказник місцевого значення в Україні. Розташований на території Тростянецької селищної ради, в межах смт Тростянець. Площа 75 га.

Територія заказника являє собою каскад ставків, побудованих на річці Тростянці — правій притоці Південного Бугу. Тут добре розвинута прибережно-водна рослинність, у складі якої переважають високотравні ценози: очерет звичайний, рогіз широколистий і вузьколистий, куга озерна. Саме в цих заростях гніздиться рідкісний в області вид птахів — лебідь-шипун, з метою охорони якого і створено заказник. Крім того, тут трапляються ряд інших видів орнітофауни — крижень, бугайчик, чирянка велика, курочка водяна, очеретянки, чапля сіра.

5. МИСКА



«Миска» або гора Семениха є природно-історичною пам'яткою. Найбільше відомостей про «Миску» зустрічається, починаючи з 13 століття, коли вона була перетворена на укріплення для захисту від

монголо-татар. Гора Семениха в природному стані має вигляд перевернутої миски, всередині підвищення є заглиблення. Круті схили були укріплені двома ровами з насипами, які спостерігаються і зараз.

Для цієї території характерна хвиляста рівнина. Рельєф «Миски» та її важкодоступність зумовили збереження степової родинності. Фітоценоз заказника представлений типовою для остепнених луків рослинністю.

У природоохоронному плані об'єкт представляє наукову та естетичну цінність, як територія, що є частиною типового ландшафту Східного Поділля.

6. ГАЙДАМАЇЦЬКА БАЛКА



Ботанічний заказник загальнодержавного значення (від 1989). Знаходиться у Тростянецькому районі на території Цибулівського лісництва. Площа 1217 га. Типова для Поділля розгалужена балка з дубово-ясеневими і дубово-грабовими лісами, з домішкою береки, черешні, явора, липи та ін. деревних порід. Є рідкісні угруповання цибулі ведмежої та скополії карніолійської (занесених до Червоної книги України).

7. ОБОДІВСЬКА ДАЧА

Ботанічний заказник місцевого значення, розташований на території Тростянецького району (Ободівське лісництво, кв. 24, діл. 1).

Територія заказника являє собою високопродуктивне ясеневодубове лісонасадження віком понад 100 років, в склад якого входить реліктова подільська горобина — берека. В травостані переважають звичайні неморальні види, характерні для Поділля, що утворюють на даній ділянці мозаїчний покрив — яглиця звичайна, копитняк європейський, медунка лікарська, чина весняна, купина широколиста, бутень запашний, арум Бессера, розхідник плющевидний, пролісник багаторічний, зірочник лісовий, маренка пахуча. Є також середземноморські види — медунка м'яка, шоломниця висока

8. ЦИБУЛІВСЬКА ДАЧА



Ботанічний заказник місцевого значення, розташований на території Цибулівської сільської ради Тростянецького району.

Територія заказника займає плоский плахор, сильно розчленований мережею балок. Переважають на даній території дубово-ясеневодубово-грабові ліси.

В їх травостав: домінує цінний лікарський субсередземноморський вид - осока парвська, яка в даних угрупованнях має покриття 40-70%. Є тут добре виражене ядро світлолюбних неморальних видів, таких як

медунка м'яка, шоломниця висока, молочай мигдалевидний, перлівка одноквіткова, холодок тонколистий та інші. Зростають також неморальні тінелюбиві балтійські види, такі як зеленчук жовтий, копитняк європейський, яглиця звичайна, зірчатка лісова, маренка пахуча тощо.

Також є види, занесені до Червоної книги України.

Ділянка має науково-пізнавальне, народногосподарське та естетичне значення, відіграє зодорегулюючу, ґрунтозахисну роль і є місцем відновлення в природі рідкісних рослин.

9. ПАНЬКОВЕ

Заповідне урочище, розташоване на території Цибулівської сільської ради Тростянецького району.

Охороняється мальовниче узгір'я в Цибуховій балці де зростають лісові та садові породи дерев. Особливу цінність має кизилловий гай.

Територія урочища являє собою вибалок високої гряди Подільської височини, що утворює в даному місці мальовничий ландшафт, типовий для центральної Подолії, розчленований великими балками.

В рослинному покриві переважають дубові ліси кизиллово-зірочникові і кизиллово-конвалієві з розрідженим порушеним деревостаном. Внаслідок цього кизилловий підлісок має велику густоту, досягає 3-4 м. висоти, рясно родить.

До складу даних угруповань численні світлолюбиві субсередземноморські види, такі як калина-гордовина, кизил, перлівки одноквіткова і ряба, аконіт протиотруйний, півники злаколисті, медунка м'яка та інші.

Цікавою є популяція інших лікарських видів, таких як валеріана російська, конвалія травнева, звіробій продірявлений, материнка звичайна, полуниця лісова, буквиця лікарська. Зустрічаються види, занесені з Червону книгу України: гніздівка звичайна і коручка чемерникоподібна.

10. ЛАДИЖИНСЬКА ДІБРОВА

Заповідне урочище, розташоване на території Оляницької сільської ради Тростянецького району (Ладизжинське лісництво кв. 39, діл.3, кв. 40, діл. 1).

Територія урочища являє собою ділянку високопродуктивних еталонних дубово-ясеневих насаджень віком понад 90 років.

Такі лісові угруповання характерні для низькокарбонатних регіонів з сірими лісовими ґрунтами. У складі травостану зростають як звичайні неморальні види, такі як: копитняк європейський, зірчатка лісова, маренка пахуча, зеленчук жовтий; так і світлолюбиві субсередземноморські види, такі як: підмаренник, перлівка ряба, купина лікарська, осока Мікелі, а також світлолюбиві види лук, узлісь та лісових галявин, такі як дзвоники розлогі, полуниця лісова, вероніка дібровна і лікарська, ломиніс прямий.

В складі флори урочища є також види, занесені в Червону книгу України: лілія лісова, коручка чемерниковидка, зозулинні сльози

яйцеподібні. Є також популяції малопоширених на Поділлі видів, таких як арум Бессера, ряст Маршалла.

11. ЦИБУЛІВСЬКА ДІБРОВА

Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення в Україні. Об'єкт природно-заповідного фонду Вінницької області. Розташована в межах Тростянецького району, на південь від села Цибулівка.

Площа 4 га. Статус надано з метою збереження частини лісового масиву з високопродуктивними насадженнями дуба.

12. МАРУНЬКІВ САД



Заповідне урочище, розташоване на території Цибулівської сільської ради Тростянецького району. Територія заповідного урочища являє собою велику балку, на схилах якої чергуються дубово-грабові ліси із степовими ділянками. В складі деревостану зустрічаються дуб звичайний, ясен високий, черешня пташина, ільм гірський і граболистий. В підліску переважають ліщина звичайна, свидина криво-червона, кизил, бруслина бородавчаста, глід український, калина гордовина.

Переважають угруповання грабово-дубових лісів кизило-зірочникових, а також ліщиново-волосистоосокових. В складі даних угруповань чітко виражене ядро субсередземноморських неморальних світлолюбивих видів - шоломниця висока, осока Мікелі, медунка м'яка, купина лікарська, перлівка одноквіткова, зірочник лісовий, чина весняна, копитняк європейський, маренка пахуча.

В урочищі зростає ряд цінних лікарських рослин: валеріана російська, звіробій звичайний, цмин пісковий, шавлія лучна, наперстянка крупноквіткова, чебрець Маршала, материнка звичайна, буквиця лікарська тощо.

Є невелика популяція цінної орхідеї. занесеної до Червоної книги України - зозулинця салепового.

13. ДЖЕРЕЛО «ДЕМИДОВА КРИНИЦЯ»



Гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення.

Розташована на території Цибулівської сільської ради Тростянецького району Вінницької області.

Охороняється потужне глибоководне джерело ґрунтової води в міжгір'ї урочища «Маруньків сад», що має лікувальні властивості.

14. ДЖЕРЕЛО «ЧЕРЕШНЕВИЙ ДЗВІН»

Гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення. Розташована на території Цибулівської сільської ради Тростянецького району. Охороняється великодебітне джерело ґрунтової води в урочищі «Замчище».

15. ДЖЕРЕЛО «ХУДЕНКОВА КРИНИЦЯ»



Гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення. Розташована на території Цибулівської сільської ради Тростянецького району Вінницької області. Охороняється потужне джерело ґрунтової води глибиною до 2 м., що має лікувальні властивості.

16. ДЖЕРЕЛО ГВИНТОВЕ

Гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення. Розташована на території Цибулівської сільської ради Тростянецького району Вінницької області.

Охороняється потужне глибоководне джерело ґрунтової води в балці урочища «Гвинтове».

17. ОБОДІВСЬКИЙ ПАРК



Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення.

Палац у селі Ободівці був побудований польським торговцем Михайлом Собанським. Парк навколо нього був заснований на початку 19 століття. Основою для створення паркової території став природний ліс. Над створенням ландшафтного парку працював паркобудівничий Діонісій Маклер.

Парк створювався розбиттям двох великих горизонтальних ділянок, які мали перепади до 30-35 метрів. Верхня частина парку розміщувалась за палацом, а нижня — була розташована перед його головним фасадом. В 19 столітті на парковій території відбулось висадження екзотичних рослин. Серед них було «залізне дерево», павія жовта, софора японська та дуб червоний. Осередок дубів пірамідальної форми був розташований у східній частині парку. Серед дерев, які зростали на парковій території, були клен гостролистий, граб, ялина, дуб звичайний, клен американський, тополі, акація жовта, сосна, каштан, горіх сірий, різні види осики, явір, липа, горобина звичайна, сосна Веймутова, горіх чорний. Загальна кількість видів насаджень сягала 70. Поряд з парковою алеєю, на якій зростали екзотичні та місцеві породи, розташовувались квітники. Функціонувала система ставків. Площа парку становить 17 гектарів. Зі східного боку парк був оточений штучно створеним ставком. Від водойми з північної сторони, через міст до західної частини території, площу оточував мур з цегли. До 2012 року біля озера на території парку зростала верба, вік якої становив близько 300 років.

Джерела:

- Заповідні об'єкти Вінниччини. — Вінниця: Велес, 2005. — 104 с.+ 28 с. іл.
- Наукове обґрунтування. Автори: Спеціалісти відділу заповідної справи Держуправління екобезпеки у Вінницькій області Магденко Л. В., Царенко Н. В.
- Наукове обґрунтування необхідності створення заказника. Автори: Головний спеціаліст відділу заповідної справи Держуправління екоресурсів у Вінницькій області І. Кононова, вчитель біології Ободівської СЗОШ I-III ст. Тростянецького району В. Сабашок.
- Список територій та об'єктів ПЗФ Вінницької області. Цибулівська Діброва
- Ободівський парк//Заповідники України

Інтернет-ресурси

<https://uk.wikipedia.org/> Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії.
<http://esu.com.ua/> Енциклопедія сучасної України
<http://pryroda.in.ua/> Природа України
<http://vlasno.info/> ТОВ Медіа центр